

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacræ
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus Uniuersus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disputatio I. De Ente & ejus attributis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

cætera tractentur, de quibus agit Metaphysica, omnia, sicut in suo esse à parte rei, ita in esse scibili, in tractatione Metaphysica referuntur ad Deum tanquam ad finem.

Differt tamen Metaphysica in cognitione objecti sui Attributionis à Theologia; quòd hæc Deum consideret ut auctorem supernaturalem, & per fidem revelatum, unde una semper præmissa in demonstratione Theologica est fidei: Metaphysica verò considerat Deum ut vivibus naturæ cognoscibilem: nec eum cognoscit ut Trinum, sed tantum ut unum, secus Theologia.

Est verò Metaphysica, sicut & alia scientia, aggregatione tantum una, simpliciter etiam speculativa, cum objecta illius, ut Deus, Angeli, & eius ut sic, non sint factibilia; respectu tamen objecti secundarij, nempe entis rationis, potest dici practica; quia dum illius naturam & proprietates docet, modum illud conficiendi ostendit.

VI. Quomodo in Dei consideratione differat Metaphysica à Theologia.

VII. Metaphysica respectu objecti primarij est speculativa, respectu secundarij practica.

DISPUTATIO PRIMA.

De Ente & ejus attributis.

Pleraque ad entis notitiam spectantia discussa sunt in Log. d. 40.

Auca hic restant de Ente investiganda, utpote cujus naturam fusè declaravimus in Logicâ, ubi d. 40. lcc. 3 & 4. ostendimus quomodo Ens etiam ratione nostrâ transcendat ultimas rerum differentias; & licet abstrahi ab ijs possit, non tamen è contrâ illæ ab ente, sicque diximus inter ens & differentias dari præcisionem non mutua. Ibidem etiam ostendimus posse abstrahi unum conceptum entis, cumque non esse univocum, sed analogum. Nunc ad alia procedamus.

SECTIO I.

Nonnulla in particulari inquiruntur circa naturam Entis.

I. Ens reale est, in cuius conceptu obiectivo nulla involvuntur contradictoria.

Hæc, & similes Propositiones Anti-Christus est Ens, faciunt sensum conditionatum.

II. Non ita rectè explicatur conceptus Entis per oppositionem cum Chimarâ.

Inquirendum imprimis quid sit Ens reale ut sic, prout competit omnibus rebus realibus? Dico ergo, conceptum Entis realis in hoc situm esse, quòd in conceptu suo obiectivo non involvat prædicata contradictoria, sed dicat aptitudinem Logicam, seu non repugnantiam ad existendum. Unde, Ens idem videtur esse quod possibile, de cuius conceptu formali multa dicta sunt in Logicâ, d. 18. dum de negationibus, & nonnulla postea subjiciuntur. Ac prinde quod non existit, sed solum est possibile, non est actus. Ens, cum nihil habeat, nec sit actus, sed solum est Ens in potentia Logicâ, seu habet non-repugnantiam ad existendum, vel ut sit Ens actu. Hæc ergo propositiones, *Anti-Christus est Ens, Bucephalus est Ens* &c. sunt implicite conditionatæ, & faciunt hunc sensum, *Anti-Christus & Bucephalus, quandoquaque existunt, sunt Ens.* Nec tamen potest Anti-Christus jam dici simpliciter non ens, nisi denominativè, nec enim Anti-Christus jam est negatio, sed loco illius existit negatio ejus contradictoria, à qua denominatur non ens, seu non existens.

Melius autem hoc modo videtur explicari conceptus entis, quam sicut nonnulli illum explicant per oppositionem cum Chimarâ; illa enim explicatio est, per se loquendo, melior quæ clariùs declarat rem quam assumit definiendam; sed clariùs explicatur conceptus Entis in ordine ad existentiam, quam per oppositionem ad Chimarâ, esto enim verè habeat oppositionem illam, difficultus tamen formatur conceptus Chimaræ, quam existentia, utpote quæ

inter res omnes sit notissima, cum experientiâ quotidianâ constet res existere.

Secundum quod inquirimus est, utrum Ens habeat attributa? Attributa vocantur ea, quæ alicui rei attribuuntur, eique jam constitutæ aliquo modo accedunt, ac prinde non sunt de primo illius conceptu, sed illam consequuntur. Sic in Deo iustitia, misericordia, & alia hujusmodi vocantur illius attributa, quia nimirum essentia Divinæ accedunt quasi ratione nostrâ, & attribuuntur.

Attributum ergo quoad hoc convenit cum Passione & Proprietate, quòd sit quid consequens essentiam rei, ac prinde nequit esse de primo illius conceptu. In hoc tamen differt attributum à passione, quòd passiones & proprietates dicant realem distinctionem ab essentia, attributum verò nequam, sed importat solum distinctionem rationis.

Quoad Ens verò, certum videtur, illud non habere attributa realiter distincta, seu proprietates & passiones propriè dictas, sicut calor est proprietas ignis, frigus aquæ, &c. Ratio est clara, quia nulla excogitabilis omnino est passio distincta ab Ente, quæ non sit formalissimè Ens, cum Ens, sicut transcendit differentias ultimas ratione, ita à fortiori in qualibet Entitate reali, physica & reali transcendentia includitur, ergo hæc passio non distinguitur realiter ab Ente. Deinde, si Ens ut Ens habeat passiones realiter distinctas, ergo, cum quævis passio sit Ens, debet habere novas passiones, & illæ novas, & sic in infinitum: vel dicendum, Ens in quantum Ens, non habere passiones realiter distinctas.

Dices, ergo nec habere poterit Ens attributa & passiones ratione distinctas. Negatur tamen consequentia: ratio est, quia distinctio per intellectum potest esse non mutua, est enim potius quædam separatio quam distinctio, ut in Logicâ ostendimus d. 24. dum de Præcisionibus, l. 5. & sextâ. Sicut ergo res realiter distinctæ non possunt semper inter se realiter separari, ut modus separari non potest à re cuius est modus, licet res separari possit à modo; creatura etiam separari nequit à Deo &c. ita & dari poterit distinctio objectiva non mutua per intellectum. At verò nullibi dari potest distinctio realis non mutua; si enim hoc distinguitur ab illo, illud etiam ab hoc distingui necessarium est.

Attributa Entis numerantur hæc quinque, quorum mentionem fecimus in summulis, nempe *Res, Aliquid, Unum, Verum, Bonum*, quæ hic sunt explicanda.

III. Quæ sit notio Attributionis.

IV. In quo differat Attributionis à passione, seu Proprietate.

V. Ens habet attributa, non passiones, seu proprietates.

VII. Ostenditur quomodo Ens, licet habere non queat passiones, possit tamen habere attributa.

Attributa Entis sunt quinque.

da, licet duo prima vix differant ab Ente, Res enim & Aliquid significant Ens solum ut distinguitur à nihilo, quod perinde est atque Ens, seu habens entitatem, & existentiam. Res, ergo significat aliquid habens entitatem ratam & fixam. Aliquid est quasi aliud quid, vel, ut explicat alij, Aliquid est habens aliquam quidditativam. Reliqua verò tria attributa non distinguuntur ab Ente tanquam conceptus obiectivi, ab eo præcindibiles, cum nulla omninò res sit, quam & re & ratione non transcendat ratio Entis, ut jam dictum est, licet non semper fortè explicitè de eà fiat mentio; non minùs enim implicat concipere substantiam quæ est Ens per se, sine Ente, quàm concipere hominem sine animà, vel numerum ternarium sine unitate, ut fufius declaravimus in Logica.

Notandum verò, hæc Attributa esse sibi invicem attributa, & unum esse attributum alterius. Ratio est, quia Ens, ubicunque est, habet sua attributa; sed includitur formalissimè Ens in quovis entis attributo, ut ostensum est, ergo & attributa Entis in singulis etiam attributis includuntur, sicque bonitas est vera, sicut est Ens, & veritas est bona & amabilis in quo differunt illa ab attributis Divinis; hæc enim, juxta multos, non se invicem transcendunt, nec includunt. Etiam si verò sese includant invicem hæc Entis attributa, in nonnullis tamen ex his certa reperitur subordinatio; ex eo enim quod aliquid sit Verum, & consequenter aptum terminare cognitionem veram, sequitur, esse bonum & aptum terminare amorem, in quo autem consistant attributa bonitatis & veritatis, dicitur postea.

SECTIO II.

Quid sit unum.

I. Insuper nonnullorum querela.

Merito conqueuntur aliqui, nimia disputatione & discussione, res alloqui faciles, reddi difficiles: quod si alibi uspiam hic certè vel maximè verum habet; summa enim inquisitione, & importuna subtilitate in his Entis attributis explicandis, tales eis tenebras offundere, ut in labyrintho sese reperiat, qui quis eorum explicationem aggreditur. Quid enim notius quam dari unum in rerum natura, ut est unus Deus, unus sol, unus homo, leo &c. at quid sit hominem esse unum, ita difficile est, ut vix explicari possit. Rem quæ potero brevitate, & claritate exponam.

II. Res quot modis dicitur indivisa, tot eam dicitur una.

Unum ergo est indivisum in se: in hoc omnes conveniunt, licet quid sit aliquid esse indivisum in se, maximè dissentiant. Omisiss varijs dicendi modis, Notandum, rem quot modis dicitur indivisa, tot etiam dici unam; si est indivisa integraliter, est una integraliter, sicque duæ aquæ jam unitæ, cum modò sint integraliter indivisæ, seu unitæ, faciunt unam aquam: si verò res aliquæ sint indivisæ substantialiter, seu unitæ unione substantiali, ut corpus & anima in homine, tunc faciunt unum substantialiter: ac proinde ut res absolute sit una, debet esse indivisa omni modo sibi competente.

III. Qua sit unitas de qua agimus in præsentia.

Unitas autem, vel indivisio de qua loquimur in præsentia, est unitas quidditativa, seu singularis, competens omnibus rebus, corporeis & spiritibus simplicibus & compositis, substantiæ & accidenti, & cæteris. Consistit verò hæc unitas in individuatione rei in se, id est, ut res non dividatur in plura se, seu in plura quæ sint adæquatè idem cum illa, ut rectè notavit P. Hurtado d. 4. Metaphysicæ. Hæc verò unitas, licet explicetur per negationem sicut & distinctio, irrationale, aliaque hujusmodi, non tamen consistit formaliter in negatione, cum quia

R. P. Th. Comptoni Philosophia.

juxta Aristotelem 4. Metaphysicæ, c. 2. idem est homo, unus homo, ens homo, quod tamen esse non potest, si unitas esset negatio, negatio enim maximè distinguitur à re positiva: tum præterea quia divisio est negatio, divisio enim est negatio unionis, ea quippe dividuntur quæ carent unione, sicut dividi dicitur & separari una pars aquæ ab aliâ, & anima à corpore, quando destruitur unio, continuationis ibi, hic informationis.

Est ergo hæc unitas ipsa cujusque rei entitas, explicabilis per negationem unionis cum aliâ re, quæ sit adæquatè eadem cum ipsâ, ac proinde differt à distinctione, quòd licet hæc etiam consistat in positivo quando res que distinguuntur, sunt quid positivum, ut dictum est in Logica d. 19. sect. 2. quod idem dici debet de unitate, est tamen distinctio res positiva ut explicabilis per negationem identitatis cum aliâ re: at verò unitas est res aliqua ut explicabilis per negationem unionis cum aliâ re, quæ foret eadem adæquatè cum ipsâ. Cum ergo divisio sit negatio unionis, individuationem tamen sit illi contradictoriè opposita, nempe negatio divisionis, seu talis negationis, debet necessariò esse quid positivum, contradictorium enim negationis semper est entitas positiva, ac proinde indivisum erit conceptus positivus.

Dices; unitas & pluralitas opponuntur contradictoriè, sed pluralitas est quid positivum, nempe variæ entitates positivæ, ergo unitas formaliter consistere debet in negativo, Res p. pluralitatem seu multitudinem duo dicere, & entitates positivæ, & negationem unionis; si enim inter se unirentur res illæ, non essent omni modo & simpliciter pluralitas, seu plures, sed dici possent unum, cum jam constituerent unum: unitas ergo opponit de multitudine, non secundum positivum quod dicit, sed negativum.

Resp. secundo, advertendo, unitatem quoad præsens, duplicem esse, singularem, seu transcendentem, de qua hic agimus, & numeralem, seu quæ est principium numeri, & hæc postrema unitas non dicit solam distinctionem rerum inter se, sed deunionem, seu separationem: pluralitas autem & unitas numeraliter sumptæ non opponuntur; cum pluralitas consistat unitatibus, pluralitas enim numeraliter sumpta est quantitas discreta, non continua: unde sicut unitas numeralis dicit negationem unionis cum alijs rebus, ita multitudo, seu pluralitas dicere debet varias negationes unionis.

Quando ergo Aristoteles affirmat unum & plura opponi contrariè, non loquitur de uno & pluribus numeraliter sumptis, sic enim non opponuntur contrariè, cum numerus, ut dixi consistat ex unitatibus, sed comparat unum transcendentaliter cum pluribus numeraliter sumptis, sicut communiter sumi solet pluralitas.

Quæres, quid sit unum per se, & unum per accidens? Resp. unum per se propriissimè sumptum accipi pro substantiâ indivisibili, qualis est Angelus, vel pro compositâ ex partibus substantialibus, verâ & substantiali unione inter se unitis, ut est homo, leo, ignis, &c. Unum per accidens rigorosissimè sumptum est, cum plura sine verâ unione sibi invicem adjunguntur, ut cervus lapidum, exercitus &c. Alia medio modo se habent, & respectu unius per se propriissimè sumpti, sunt unum per accidens, respectu verò unius per accidens rigorosissimè sumpti, dici possunt unum per se. Quare quantitas & alia accidentia, qua unione continuativâ inter se, vel unionis informationis uniantur substantiæ, respectu aggregati per accidens dicitur facere unum per se quia verâ & physicâ unione conjunguntur, respectu verò hominis, leonis, & similibus censentur unum per

Ccc 2 accidens

Unitas, licet explicetur per negationem unionis.

IV.

Quomodo differat unitas à distinctione.

Præbatur ulterius unitatem esse quid positivum.

V.

Dices; pluralitas est quid positivum, ergo unitas est negatio.

Resp. pluralitatem dicere est quid positivum, & negationem.

VI.

Unitas duplex est, transcendens & numeralis.

VII.

Quo sensu dicit Aristoteles unum & plura opponi contrariè.

VIII.

Quid sit unum propriè & unum per accidens.

Medio modo se habent quædam inter unum per se propriè dictum, & unum per accidens.

cidens, quia eorum unio est accidens. Et hoc verum existimo quantumvis accidens quod substantiæ uniatur, maximè connaturaliter, & per se ab eâ petatur.

Unde calor facit unum per accidens cum igne, frigus cum aquâ, intellectus & voluntas, si distinguantur, cum animâ.

DISPUTATIO II.

De principio individuationis.

SECTIO PRIMA.

Vnde sumatur cuiusque rei unitas individualis.

I. Non est hic sermo de individuatione illâ extrinsecâ desumptâ vel à loco, vel tempore, aut à causâ primâ, seu quod hic & nunc producat hoc individuum potius quàm aliud: de hac enim diximus in Physicis, d. 31. cum de determinatione ad individuationem, ubi eam ut plurimum fieri diximus à causâ primâ. Quæstio ergo in præsentî procedit de aliâ individuatione nempe unde proveniat quod sint possibilia plura individua numero distincta in eadem specie.

Statu præsentis quæstionis.

II. Celebris hac in re est Thomistarum quorundam opinio asserentium omnem huiusmodi individuationem desumi à materiâ signatâ, seu tali accidentium apparatu quasi sigillatâ. Unde res nullum dicentes ordinem ad materiam, ut Angelos, dicunt non posse multiplicari solo numero, sicque non solum affirmant Michaëlem, Gabrielem, & ceteros omnes Angelos, qui de factò sunt creati, differre specie, sed ulterius addunt, implicare duos Angelos solo numero diversos. Hanc etiam sententiam amplectuntur aliqui ex nostris, ut P. Grando 1. p. tr. 1. d. 4. in gratiam S. Thomæ, qui 1. p. qu. 51. ar. 4. huic opinioni non nihil favere videtur, licet alij ipsum probabiliter explicent locutum solum esse de factò, non de possibili.

III. Secunda sententia negat individuationem desumi à materiâ signatâ.

Contraria ergo sententia, nempe individuationem non desumi à materiâ taliter signatâ, & consequenter posse dari duo vel plura individua solum numero diversa in rebus quæ nullum dicunt ordinem ad materiam, duos Angelos ex. gr. est in scholis longè communior: eamque veram existimo. Ita noster Scotus in 2. d. 3. q. 7. Alensis 2. p. q. 20 memb. 6. ar. 1. & 2. Albert. Magnus 2. p. tr. 2. qu. 8. S. Bonav. in 2. d. 3. p. 1. ar. 2. qu. 1. Richard. in 2. d. 3. q. 1. ar. 5. Gabriel in 2. d. 3. q. 1. ar. 2. & ex Thomistis Capreolus in 2. d. 3. qu. 1. ar. 3. Ferrara 2. cont. Gent. c. 93. Ban. 1. p. q. 51. Molina 1. p. qu. 51. ar. 4. Suarez d. 5. Met. sect. 2. nu. 24. & 28. & 1. de Ang. c. 12. Valen. 1. p. d. 4. q. 1. ar. 3. 6. secunda sententia: Valqu. 1. p. d. 181. cap. 3. P. Hurt. d. 12. Met. l. 3. nu. 12. P. Arribal 1. p. d. 150. Tanner. 1. p. d. 5. q. 1. d. 5. n. 19. Arriaga d. 1. Met. l. 3. à numero sexagesimo, & alij.

IV. Res nullum dicentes ordinem ad materiam, solo numero differunt.

Probatur primo: res enim variæ multiplicantur solo numero, quæ nullum dicunt ordinem ad materiam, ergo principium individuationis non potest adæquatè desumi à materiâ, quod tamen est fundamentum contrariæ sententiæ. Antecedens probatur, idem enim Angelus habet successivè motus, ubi locationes, intellectiones, & volitiones numero tantùm distinctas, nec enim ullum est fundamentum asserendum dum postea in eodem loco movetur, aut quiescit, ubi antea quiescebat, & movebatur, habere motus aut ubi locationes specie distinctas, priores autem, saltem naturaliter, reproduei non possunt, sed hæ res, purè spirituales cum sint, nullum dicunt ordinem ad materiam, ergo.

Dicunt, res illas individuari à subiecto eodem cui insunt. Contrâ primò, ergo materia signata non est principium adæquatè individuationis. Contrâ secundò, sicut accidentia spiritualia possunt individuari à subiecto spirituali, sicque multiplicari solo numero, cur non possunt subiecta ipsa spiritualia numero distingui? certe nulla assignari videtur posse ratio in quâ animus acquiescat. Contrâ tertio, plures formæ substantiales numero diversæ multiplicantur circa eandem partem materiæ, ergo individualis multiplicatio non sumitur à materiâ, sic enim singulis formis singulæ assignari deberent materiæ numero distinctæ. Contrâ quarto, nam potius forma deberet esse principium individuationis; forma enim eî quæ distinguit, sicut & quæ constituit. Unde videmus in hominibus distinctionem numericam peculiari modo tribui animabus.

V. Equè subiectis spiritualibus solo numero multiplicari possunt, ac accidentiis.

Forma materialiæ numero distincta respiciunt eandem partem materiæ.

Licet ergo in respectivis ex termino specie diverso, quem respiciunt, sequatur specifica diversitas in ipsis rebus, ita ut nequeant non specie distingui illa quæ respiciunt terminum specie diversum, & numero, ubi numerica diversitas est in terminis, (reducet enim in uno prædicatum specie vel numero distinctum, quod non reducet in alio) at non sequitur è contrâ, respicit eundem terminum specie, vel numero, ergo non distinguitur specie vel numero, cum distinctio ex alijs capitibus desumi possit: multo minùs sequitur non distingui numero, nisi per ordinem ad materiam.

VI. Res eundem terminum respicientes possunt numero distingui.

Secundò probatur conclusio: licet enim concederetur individuationem in rebus corporalibus desumi à materiâ signatâ, non tamen id sequitur in spiritualibus; nam etiam specifica diversitas in rebus corporalibus essentialiter respicit materiam, & tamen non propterea sequitur, res spirituales non posse distingui specie: ergo sicut possunt hæ habere distinctionem specificam non emendicant à materiâ, poterunt etiam habere numericam. Neque ulla est ratio, cur non possit individuatò alicujus rei desumi ab ipsamet re, seu res individuari formaliter à seipsâ.

VII. Non videtur à materiæ ad spiritualia adducitur argumentum.

Probatur tertio: ipsa saltem materia, vel quantitas debet individuari intrinsecè à se, quidni ergo & aliæ res poterunt eodem modo individuari? nec enim est major ratio unius, quàm alterius. Conf. nam accidentia numero diversa respiciunt eandem numero materiam, & quæ sunt in unâ, potuissent esse in aliâ, ergo non potest individuatò univèrsim desumi ab hac materiâ, vel quantitate. Et hinc etiam constat res nullum dicentes ordinem ad materiam, ut Angelos, posse multiplicari numero intra eandem speciem: si enim res quæ dicunt ordinem ad materiam, possunt diversæ numero respicere eandem materiam, ut constat, & eadem numero diversam, ergo signum est etiam accidentia ista, & formas substantiales materiales non individuari à materiâ sed à se, ergo & animæ, & res purè spirituales, individuantur similiter à seipsis, & non à materiâ, & consequenter poterunt multiplicari numero intra eandem speciem.

VIII. Materia & quantitas individuantur à se, ergo res aliæ, possunt dari duo Angeli numero tantum distincti.

SECTIO